

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 409/2021-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpenej JUDr. Pavlom Gráčikom, advokátom, Farská 40, Nitra, proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre č. k. 1 Tos 71/2021 z 5. augusta 2021 takto

rozhodol:

1. Uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 1 Tos 71/2021 z 5. augusta 2021 **boli porušené** základné právo sťažovateľky na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Krajského súdu v Nitre č. k. 1 Tos 71/2021 z 5. augusta 2021 v časti týkajúcej sa [REDAKOVANÉ] **zrušuje**.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume **500 eur**.
4. Krajský súd v Nitre **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **691,34 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. septembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“)

uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 1 Tos 71/2021 z 5. augusta 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Napadnuté uznesenie navrhuje zrušiť, prepustiť ju z väzby na slobodu a priznať jej finančné zadost'učinenie.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 409/2021-15 z 13. októbra 2021 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka bola obžalovaná pre pokračovací zločin podvodu podľa § 221 ods. 1, ods. 3 písm. c) a ods. 4 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) s poukazom na § 138 písm. i) Trestného zákona v časti dokonanej a v časti štádia pokusu podľa § 14 ods. 1 Trestného zákona. Z predložených dokumentov ďalej vyplýva, že sťažovateľka bola 25. mája 2021 neprávoplatne uznaná za vinnú zo žalovaných skutkov a bol jej uložený trest odňatia slobody v trvaní 7 rokov a 6 mesiacov. Väzba sťažovateľky plynie od 16. októbra 2018.

4. Sťažovateľka podala žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu, o ktorej bolo rozhodnuté uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) č. k. 3 Tk 2/2019 z 12. júla 2021 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) tak, že podľa § 79 ods. 2 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) okresný súd zmenil jej dôvod väzby z § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku na dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, teda tzv. pokračovaciú väzbu na väzbu tzv. útekovú, a jej väzbu nenahradil dohľadom probačného a mediačného úradníka. Okresný súd dospel k záveru, že trest odňatia slobody v trvaní 7 rokov a 6 mesiacov možno pre dosiaľ bezúhonnú sťažovateľku považovať za vysoký, a teda u nej existuje obava, že ujde, alebo sa bude skrývať.

5. Krajský súd napadnutým uznesením zrušil uznesenie okresného súdu v celom rozsahu, žiadosť sťažovateľky zamietol a jej väzbu nenahradil dohľadom probačného a mediačného úradníka.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie, že väzobný dôvod podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku sa od vzatia sťažovateľky do väzby 16. októbra 2018 oslabil natoľko, že jej ďalšie väzobné stíhanie po takmer 3 rokoch väzby už nie je dôvodné. Podľa sťažovateľky sa krajský súd vo svojom uznesení obmedzil na opakovanie argumentácie z predošlých väzobných rozhodnutí bez zohľadnenia časových súvislostí a bez zohľadnenia relevantnej judikatúry ústavného súdu. Navyše, povaha údajne spáchanej trestnej činnosti nemôže sama bez ďalšieho slúžiť ako dostatočný základ na väzobné stíhanie.

III.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľky, k ústnemu pojednávaniu

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

7. Krajský súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že napadnuté uznesenie považuje za zákonné a správne. Zdôraznil, že v prípade sťažovateľky bola rešpektovaná maximálna lehota jej väzby.

8. Krajský súd doplnil, že jeho rozsudkom č. k. 1 To 52/2021 z 28. septembra 2021 bol zrušený rozsudok okresného súdu a sťažovateľka bola uznaná vinnou z pokračovacieho obzvlášť závažného zločinu podvodu podľa § 221 ods. 1, ods. 3 písm. c) a ods. 4 písm. a) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. j) Trestného zákona v časti dokonaného a v časti štádia pokusu podľa § 14 ods. 1 Trestného zákona a bol jej uložený trest odňatia slobody vo výmere 5 rokov a 6 mesiacov a súčasne jej bol uložený ochranný dohľad v trvaní 2 rokov.

III.2. Replika sťažovateľky:

9. Sťažovateľka vo svojej replike odkázala na dôvody svojej ústavnej sťažnosti a na skutočnosť, že ani vyjadrenie krajského súdu neobsahuje relevantné dôvody na podporu napadnutého uznesenia. Ďalej zdôraznila, že dĺžka jej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je v okolnostiach danej veci zjavne neprimeraná. Tiež opätovne poukázala na ňou vnímané nedostatočné odôvodnenie napadnutého uznesenia konkrétnymi skutočnosťami. V tomto smere uviedla aj to, že nemožno vnímať ako presvedčivú argumentáciu o opakovanom charaktere trestnej činnosti, keďže ona sama bola obvinená „len“ z dvoch čiastkových skutkov pokračovacieho trestného činu.

III.3 K ústnemu pojednávaniu:

10. Podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) môže ústavný súd v konaní o ústavnej sťažnosti upustiť od ústneho pojednávania, ak je na základe podaní účastníkov a spisov predložených ústavnému súdu zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. Ústavný súd po oboznámení sa s predloženými dokumentami dospel v tejto veci k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. Vzhľadom na uvedené podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Predmetom ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva sťažovateľky na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a jej práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 4 dohovoru napadnutým uznesením, ktorým bola zamietnutá jej žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu.

12. Ústavný súd už judikoval, že väzba je najzávažnejším zásahom do osobnej slobody a do práv obvineného. Keďže ide o najzávažnejší zásah, vyžaduje po celý čas súdnu kontrolu jej ústavnosti a zákonnosti (*mutatis mutandis* III. ÚS 26/01). Je výsostným právom, ale aj povinnosťou všeobecného súdu skúmať všetky okolnosti spôsobilé vyvrátiť alebo potvrdiť existenciu skutočného verejného záujmu odôvodňujúceho so zreteľom na prezumpciu neviny výnimku z pravidla rešpektovania osobnej slobody a uviesť ich v rozhodnutiach o väzbe (I. ÚS 187/09, rozsudok vo veci Toth proti Rakúsku z 12. 12. 1991, sťažnosť č. 11894/85, bod 67).

13. Každé pozbavenie osobnej slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivец pozbavený

osobnej slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli (I. ÚS 165/02, I. ÚS 177/03, I. ÚS 115/07).

14. Obsahom základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy je aj oprávnenie trestne stíhanej osoby, aby súd rozhodujúci o jej väzbe skúmal významné skutočnosti pre a proti väzbe vrátane možnosti nahradiť ju zárukou, sľubom alebo peňažnou zárukou, pričom ak sa rozhodne trestne stíhanú osobu do väzby vziať alebo ju v nej ďalej držať, aby boli takéto rozhodnutia založené na konkrétnych skutočnostiach, a nie na abstraktnej úvahe (III. ÚS 38/01, IV. ÚS 207/07, III. ÚS 115/08).

15. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že súd rozhodujúci o pozbavení slobody nemusí odpovedať na každý argument osoby pozbavenej slobody. Tento súd však nesmie ignorovať konkrétne skutočnosti namietané touto osobou, ktoré by mohli spochybniť existenciu podmienok „zákonnosti“ pozbavenia osobnej slobody (pozri rozsudok vo veci Ilijkov proti Bulharsku z 26. 7. 2001, sťažnosť č. 33977/96, bod 94).

16. Sťažovateľka pred ústavným súdom namieta, že jej väzba podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nie je podporená konkrétnymi skutočnosťami, ktoré by aj po takmer troch rokoch odôvodňovali jej pokračovanie.

17. Krajský súd v napadnutom uznesení (s. 6), ktorým rozhodoval o väzbe sťažovateľky a tiež ďalšieho obžalovaného, k samotným dôvodom väzby sťažovateľky stručne uviedol, že obava z pokračovania v trestnej činnosti vyplýva z charakteru protiprávneho konania sťažovateľky, ktorého sa mala dopustiť, a tiež zo skutočnosti, že jej v pokračovaní trestnej činnosti malo byť zabránené až jej zadržaním.

18. Ústavný súd vo vzťahu ku konkrétnym okolnostiam danej veci poukazuje na to, že sťažovateľka sa mala podieľať na trestnej činnosti „predaja“ nehnuteľností, ktorých vlastníckmi boli iné osoby, keď mala vystupovať ako falošná realitná agentka a uviesť do omylu poškodených v súvislosti s predajom daných nehnuteľností. Z predložených dokumentov ďalej vyplýva, že uvedené mala sťažovateľka spáchať ako člen organizovanej skupiny, v rámci ktorej iné osoby zabezpečovali vyhľadanie vhodných nehnuteľností, neoprávnené zabezpečenie osobných údajov ich vlastníkov, zverejnenie inzerátov na odpredaj príslušných nehnuteľností, kde až po kontaktovaní záujemcu o kúpu nehnuteľnosti mala sťažovateľka „zohrať“ svoju úlohu sprostredkovateľky predaja. Následne iné osoby z organizovanej skupiny mali zabezpečiť vyhotovenie kúpnopredajných zmlúv, falošných občianskych preukazov a ďalších falošných dokumentov a samotný prevod vlastníckeho práva.

19. Ústavný súd musí vo vzťahu k odôvodneniu napadnutého uznesenia prisvedčiť sťažovateľke, že skutočnosti uvedené krajským súdom pôsobia v okolnostiach danej veci veľmi stroho a s ohľadom na predošlé rozhodnutia o jej väzbe aj paušalizujúco. Podľa názoru ústavného súdu odôvodnenie napadnutého uznesenia už len s ohľadom na samotnú dĺžku väzby sťažovateľky a na trestnú činnosť, ktorá mala byť ňou páchaná (resp. jej účasť a podiel na nej), vyznieva nedostatočne a nepresvedčivo. O to menej presvedčivé sú potom závery krajského súdu v rámci ďalších konkrétnych okolností prípadu, na ktoré poukázala sťažovateľka pred všeobecnými súdmi a aj pred ústavným súdom.

20. Ako už bolo uvedené, sťažovateľka mala v rámci organizovanej skupiny „predávajúcej“ nehnuteľnosti zastávať úlohu kontaktnej osoby (realitnej makléřky s falošným menom) a na svoju

činnosť mala prijímať pokyny od iných členov tejto organizovanej skupiny. Krajský súd v napadnutom uznesení s ohľadom na túto skutočnosť bližšie neobjasnil, ako by s odstupom takmer 3 rokov od vzatia sťažovateľky do väzby a v situácii, keď sú ďalší členovia organizovanej skupiny väzobne trestne stíhaní (prípadne odsúdený, ako na to poukázala sťažovateľka vo vzťahu k [REDACTED]), mohla sťažovateľka (sama) pokračovať v danej trestnej činnosti. Z predložených dokumentov vyplýva, že ostatní členovia organizovanej skupiny mali spáchať aj ďalšie (iné) skutky bez účasti sťažovateľky, teda s iným falošným realitným agentom či predávajúcim, pričom zo strany krajského súdu nebolo vôbec objasnené, ako by sťažovateľka mohla reálne pokračovať v trestnej činnosti bez nich, teda bez organizácie a zastrešenia, ktoré jej v rámci organizovanej skupiny poskytovali.

21. Ústavný súd na tomto mieste zdôrazňuje, že pri riziku pokračovania v trestnej činnosti ako dôvodu väzby musí byť toto riziko hodnoverné a prijaté opatrenia primerané, to všetko s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu (porov. rozsudok vo veci Clooth proti Belgicku z 12. 12. 1991, sťažnosť č. 12718/87, bod 40).

22. Zohľadňujúc celkové trvanie väzby sťažovateľky a predovšetkým konkrétne okolnosti danej veci (pozri body 19 a 21 tohto nálezu), ústavný súd dospel k záveru, že námietka sťažovateľky o nedostatočnom a paušalizujúcom odôvodnení jej väzby je relevantná. Rozhodol preto, že napadnutým uznesením boli porušené základné právo sťažovateľky na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a jej právo na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

23. Pokiaľ ide o namietané porušenie práva sťažovateľky na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, ústavný súd konštatuje, už v čase podania žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu (25. júna 2021) bola sťažovateľka neprávoplatne odsúdená (pozri bod 3 tohto nálezu), a preto sa na jej prípad už čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru nevzťahoval, keďže sťažovateľku už pre účely dohovoru nebolo možné považovať za dôvodne podozrivú zo spáchania trestného činu, ale za pozbavenú slobody po odsúdení príslušným súdom v zmysle čl. 5 ods. 1 písm. a) dohovoru. Preto tejto časti ústavnej sťažnosti nebolo možné vyhovieť (bod 5 výroku tohto nálezu).

24. V nadväznosti na uvedené ústavný súd napadnuté uznesenie v časti týkajúcej sa sťažovateľky zrušil (bod 2 výroku tohto nálezu). Ústavný súd však vec nevrátil krajskému súdu na ďalšie konanie, pretože o väzbe je možné rozhodovať iba *pro futuro*, teda do budúcnosti, nie so spätnou účinnosťou (I. ÚS 87/04, II. ÚS 595/2012, II. ÚS 200/2019). Z predložených dokumentov vyplýva, že sťažovateľka bola medziasom právoplatne odsúdená rozsudkom krajského súdu č. k. 1 To 52/2021 z 28. septembra 2021, ktorý nadobudol právoplatnosť v ten istý deň, a teda jej väzba sa medziasom zmenila na výkon trestu odňatia slobody.

25. Pokiaľ ide o návrh sťažovateľky, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu prepustiť ju z väzby na slobodu, ústavný súd konštatuje, že príkaz prepustiť sťažovateľa z väzby na slobodu prichádza do úvahy iba v prípade, ak sa sťažovateľ stále vo väzbe nachádza (teda nebol medziasom napr. z väzby prepustený na slobodu, alebo, ako v tomto prípade, sa jeho väzba nezmenila na výkon trestu odňatia slobody). Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľka sa už nenachádza vo väzbe, ale vo výkone trestu odňatia slobody, ústavný súd nemohol tomuto jej návrhu vyhovieť (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Finančné zadosťučinenie

26. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.
27. Sťažovateľka požiadala o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 500 eur, ktoré považuje za potrebné na dovŕšenie ochrany svojich práv.
28. Ústavný súd považoval vzhľadom na okolnosti tejto veci za potrebné priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie, a preto jej návrhu vyhovel v plnom rozsahu a priznal jej 500 eur ako primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

29. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 691,34 eur.
30. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu a vyjadrenie k stanovisku krajského súdu) v sume 576,12 eur, ktorú bolo potrebné navýšiť o daň z pridanej hodnoty na 691,34 eur.
31. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 4 výroku tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. januára 2022

Miloš Mad'ar
predseda senátu